

Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB)

L'ASSOCIACIÓ ECOLOGISTA DE LES BALEARS

C/Manuel Sanchis Guarnier, 10

07004 PALMA (ILLES BALEARS)

Tel.: 971 496060 Fax: 971 496078

info@gobmallorca.com

web: www.gobmallorca.com

Informe

21 de maig de 2007

Per fer el balanç de la protecció d'espais naturals d'aquesta legislatura no serveix una simple operació aritmètica

Jaume Matas i els espais naturals: aprovat en matemàtiques, suspès en gestió

L'increment sobre el paper de la superfície protegida contrasta amb la degradació en la gestió dels espais naturals

Tal i com es presenta per part del Govern, la cosa és molt simple: aquesta legislatura s'ha triplicat la superfície protegida a les Illes. Aquest és el resultat de comparar la situació actual amb la que hi havia en el moment de prendre possessió aquest executiu. La senzillesa d'aquesta dada amaga, però, una situació molt més complexa.

Aquest Govern presidit per Jaume Matas, mitjançant la Conselleria de Medi Ambient dirigida per Jaume Font, ha pretès utilitzar la protecció d'espais naturals com la "cara amable" de la seva acció de govern. L'objectiu a perseguir estava clar des del principi: poder presentar un balanç positiu en el nombre d'hectàrees protegides. L'aprovació del PORN de la Serra de Tramuntana ha estat suficient per assolir aquest objectiu amb escreix.

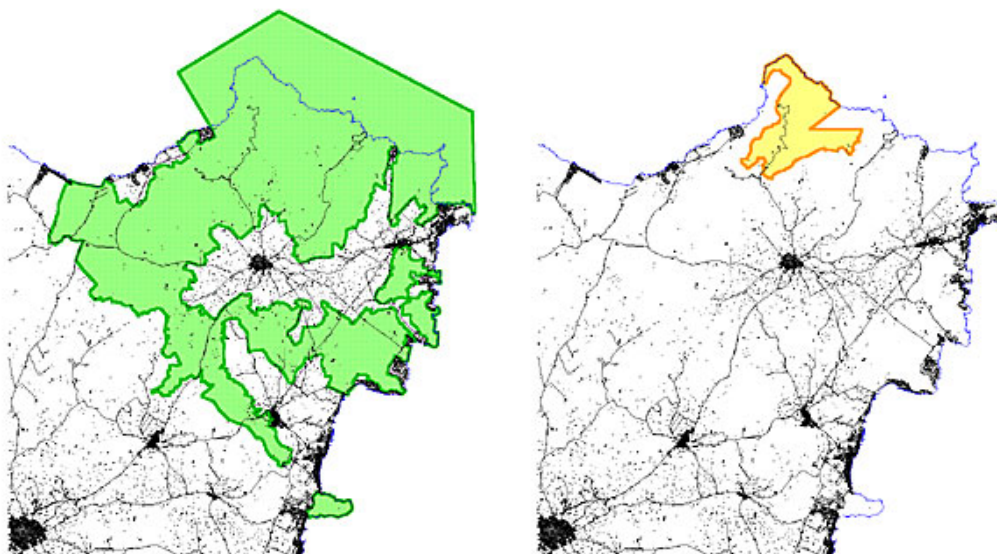
Però la realitat de la protecció dels nostres espais naturals va molt més enllà. Hem assistit a una legislatura en que bàsicament s'ha fet protecció sobre el paper, i no de molt bona qualitat precisament, mentre la gestió en alguns espais ha estat escandalosament deficient.

1. Desmuntar els espais declarats la passada legislatura

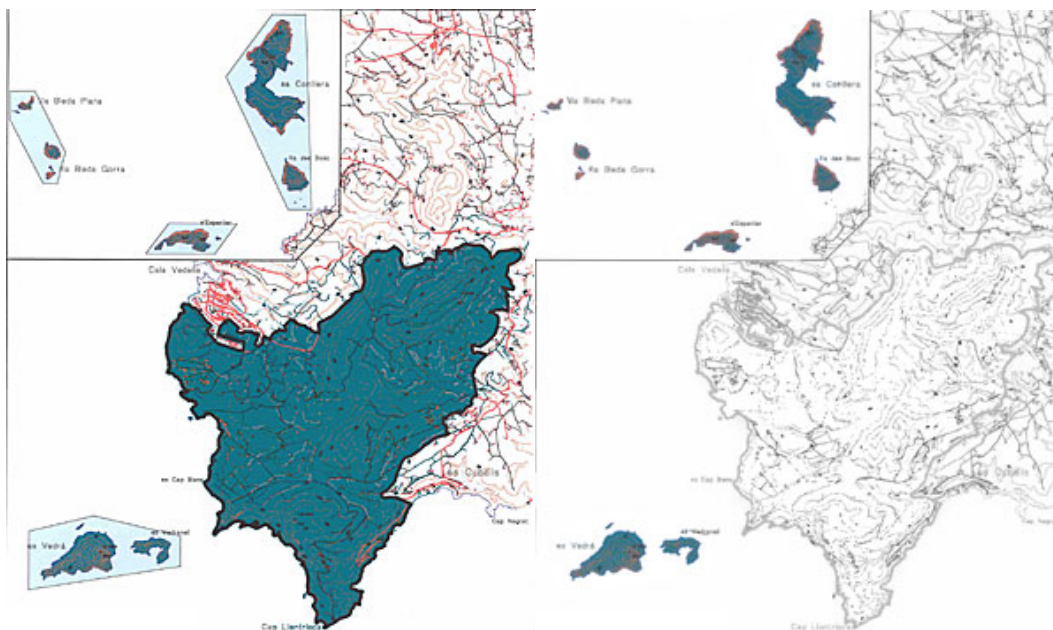
Aquesta va ser la primera actuació d'aquest Govern pel que fa als espais protegits. El desembre de 2003, mitjançant la llei d'acompanyament als pressuposts, el Govern impulsà el retall més del 90% de la superfície fins aleshores protegida als parcs naturals de la Península de Llevant (Mallorca) i de Cala d'Hort (Eivissa). Mesos després el Govern anul·là també l'ampliació del parc natural de S'Albufera de Mallorca, al que s'havien incorporat els terrenys de la zona de Son Bosc (on es vol fer un camp de golf). En total, una desprotecció de més de 22.000 hectàrees.

El retall dels parcs naturals de la Península de Llevant i Cala d'Hort és el fet més lamentable en la història de la protecció d'espais naturals a les Illes. Aquesta mesura, sense precedents, va respondre a una promesa electoral de aleshores

candidat al Govern pel Partit Popular i Ministre de Medi Ambient, Jaume Matas. En la primera ocasió "ràpida" que es va presentar (Llei d'acompanyament als pressuposts), i sense cap tipus d'informe tècnic ambiental que avalàs la mesura, el PP amb la complicitat d'UM va aprovar la desprotecció dels dos parcs.

El Parc Natural de la Península de Llevant, abans i després del retall

El Parc Natural de Cala d'Hort, abans i després del retall

2. La LECO, una mala llei per a la protecció d'espais naturals

La nostra Comunitat ha estat una de les darreres en disposar d'una llei pròpia per a la protecció ambiental dels espais naturals. Fins l'any 2005, el marc legal de referència fou la Llei 4/1989 de conservació de la naturalesa. Al llarg del període 1999-2003 aquesta llei fou denostada pels antiparc i el PP, argumentant que era una llei que

plantejava la protecció d'espais en contra dels propietaris, pel seu caràcter "expropiatori" (la llei marca la condició d'utilitat pública dels espais naturals protegits, i regula el dret de compra preferent, tempteig i retracte, per part de l'administració). Tanmateix, aquests aspectes de la llei 4/1989 tenen el caràcter de normativa bàsica, i per això la LECO (Llei d'espais naturals de rellevància ambiental) els ha hagut d'assumir (curiosament aquests aspectes ara ja no semblen tan dolents pels antiparcs i el PP...).

Així idò, a més a més de la demagògia associada a la llei (una cosa és el que diu el text legal i altra el que el Govern ha comunicat públicament) quines són les aportacions d'aquesta nova llei? En la nostra opinió, més aviat poques i no especialment positives. Per destacar alguna cosa podem dir que:

- La LECO rebaixa el grau de protecció dels espais naturals protegits, que fins aleshores tenien el caràcter de sòl rústic protegit tal i com estableixen les DOT. La LECO estableix que només els parcs naturals, reserves naturals, monuments naturals i les zones de màxima protecció dels paratges naturals tenen aquest caràcter, mentre la resta (especialment la major part de zones dels paratges naturals) no tenen aquesta consideració.
- La LECO crea espais naturals "de segona". Les Zones d'especial protecció per les aus (ZEPA) i les Zones especials de conservació (ZEC) no tenen la consideració d'espai natural protegit, i són els anomenats "espais de rellevància ambiental". En aquests espais, que tampoc tenen la consideració de sòl rústic protegit, bàsicament només s'aplicaran les mesures "de mínims" que marquen les directives europees que han obligat al Govern a declarar-les.

3. Més espais protegits, però sobre el paper i de qualitat millorable

Aquesta legislatura ha estat marcada per la redacció de PORNs (plans d'ordenació de recursos naturals): Serra de Tramuntana, Península de Llevant, Es Trenc-Salobrar de Campos, Cala d'Hort... De tots ells, finalment només el de la Serra de Tramuntana s'haurà aprovat.

Així i tot, en diversos documents de propaganda distribuïts pel Govern s'ha comptabilitzat com a protegida tota la superfície efectivament protegida, més tota aquella sobre la que en aquests moments s'estan redactant PORNs. De fet, els plans en tràmit en aquests moments no aporten més que protecció cautelar genèrica, i de cap manera es pot considerar que impliquen l'estatus d'espai natural protegit, però ja se sap que en època electoral tot suma.

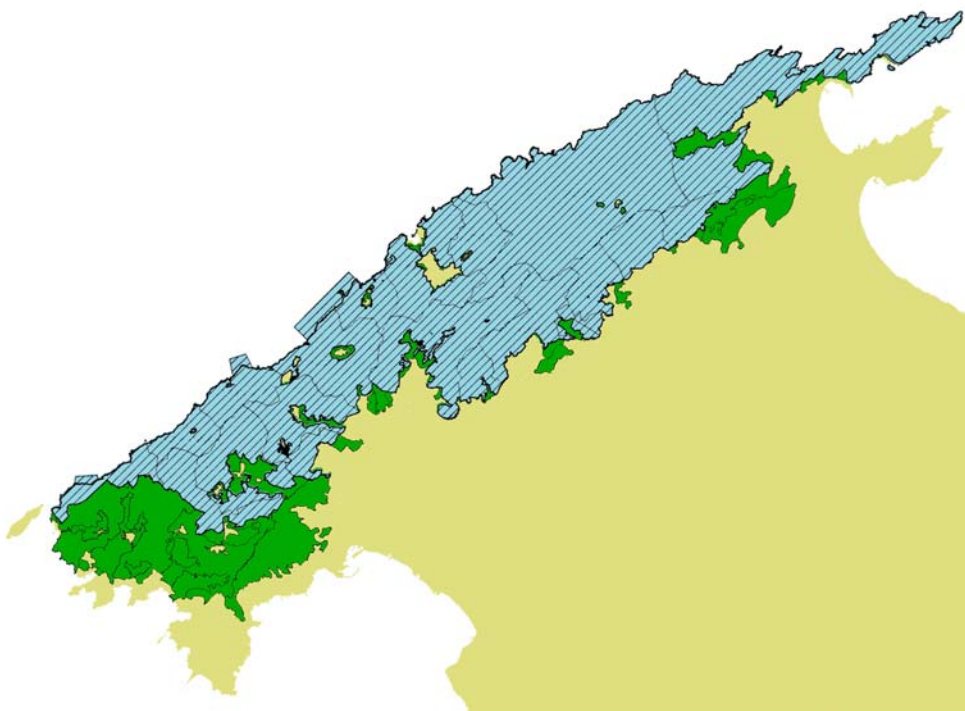
a) La Serra, fita més important d'aquesta legislatura, incompleta

Pel que fa als nous espais efectivament protegits ens hem de limitar a la Serra de Tramuntana, declarada paratge natural en virtut del Decret 19/2007. La Serra passa a convertir-se en l'espai natural protegit més gran de les Illes Balears, condició que sense dubte mereix amb escreix per la seva extraordinària importància ecològica, paisatgística i cultural. Des del GOB valoram positivament aquesta declaració, tot i que, com ja hem exposat en diverses ocasions, consideram que l'àmbit i el règim de protecció disposats pel Govern no estan al nivell del que la Serra es mereix.

Tal i com estableix la LECO per als paratges naturals, la pràctica totalitat del Paratge Natural de la Serra de Tramuntana no té protecció urbanística per la seva

condició de Paratge. Ara mateix la protecció urbanística d'aquest territori depèn d'altres instruments com la LEN (bona part de la Serra és ANEI o ARIP); però com ja hem vist en aquesta legislatura, la LEN és un instrument fàcilment modificable (a les àrees naturals d'especial interès, ANEI, d'Eivissa, que abans eren in edificables, ara es poden construir xalets).

La construcció d'habitatges aïllats o d'urbanitzacions ha estat i és sense dubte un element condicionant fonamental per a la conservació dels espais naturals, i per això consideram que no és acceptable que la normativa més important del Paratge Natural tanqui els ulls davant aquest fet i es sotmeti al que pugui disposar la normativa urbanística.

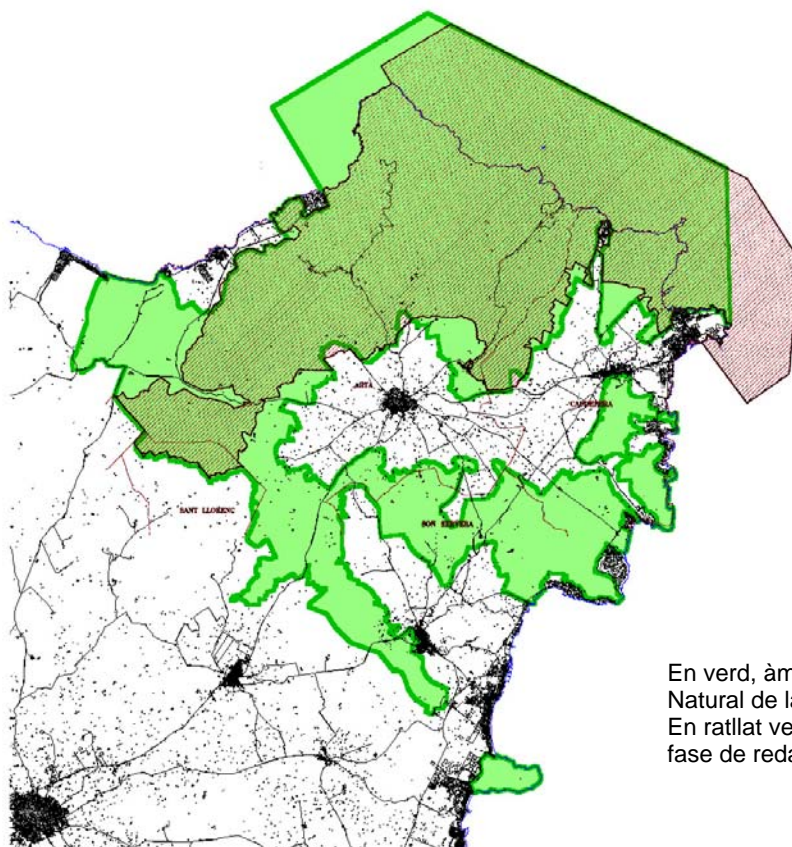
El cel, àmbit del Paratge Natural, i en verd, zones ANEI i ARIP de la Serra no incloses

Per altra banda, una simple ullada a l'àmbit protegit pel Govern basta per detectar que una bona part de la Serra, corresponent al sector sud-oest, no ha estat inclosa. El municipi d'Andratx ha estat pràcticament exclòs del Paratge Natural, llevat d'una petita franja litoral que té la protecció de ZEPA (zona d'especial protecció per a les aus) en virtut de la directiva europea d'aus. Aquestes àrees naturals que no s'han incorporat a l'àmbit a protegir comparteixen amb la resta de la Serra de Tramuntana una llarga sèrie de característiques naturals, socials i econòmiques que justifiquen la seva protecció.

Aquesta exclusió, que per a nosaltres no té cap justificació tècnica vàlida, curiosament ha afectat al municipi que més fervorosament va manifestar la seva oposició a la protecció en l'època dels anti-parcs (la seva batlessa i ara Consellera va encapçalar el moviment a Andratx), i coincideix també amb el municipi que ha estat notícia a la premsa nacional per la seva gravíssima corrupció urbanística. Per desgràcia el Paratge de la Serra neix amb aquesta evident mancança territorial, i cada vegada que es miri l'àmbit de l'espai protegit serà inevitable pensar en el que ha passat en aquest municipi.

b) PORNs d'Es Trenc-Salobrar de Campos i de la Península de Llevant, també amb àmbits insuficients

Els altres dos PORNs en tràmit que afecten a espais de Mallorca presenten d'entrada clares mancances d'àmbit (és tot el que podem dir en aquests moments, ja que encara no han estat presentats públicament). Pel que fa a n'Es Trenc-Salobrar de Campos s'ha deixat fora la zona de Sa Canova, una garriga magnífica que fa pocs anys va estar amenaçada per un projecte de camp de polo. El nou PORN de la Península de Llevant, per la seva banda, no inclou unes 6.000 Ha que sí estaven protegides per l'anterior PORN i formaven part del parc natural fins que fou retallat.

En verd, àmbit original del Parc Natural de la Península de Llevant.
En ratllat vermell, el nou PORN en fase de redacció

4. Deficiències en la gestió

Aquest aspecte ha estat el que, en termes generals, ha experimentat una reculada més preocupant en aquesta legislatura. La degradació en la qualitat de la gestió dels espais ha arribat a nivells escandalosos i difícilment superables. Anem a veure alguns exemples a Mallorca:

a) Península de Llevant

Després del gravíssim retall territorial patit l'any 2003, aquest espai ha experimentat una marginació sense precedents. El 5 d'abril de 2004 es celebrà la darrera reunió de la Junta Rectora del parc. Aquest organisme consultiu té, entre d'altres, les funcions d'informar les memòries d'activitats i els plans anuals, que posteriorment han de ser aprovats per l'autoritat de gestió. Fa dos mesos la junta es va tornar convocar, però la reunió va ser invalidada per motius formals. Així, la junta rectora no ha pogut informar els

plans anuals (i el seu corresponent pressupost) de 2005, 2006 i 2007, ni les memòries d'activitats dels anys 2004, 2005 i 2006. L'autoritat de gestió tampoc ha pogut aprovar aquests documents, ja que l'informe de la junta rectora és preceptiu.

La degradació gestora també s'ha pogut apreciar pel que fa a l'equip humà encarregat de la gestió del parc. Durant mesos el parc no ha comptat amb director/a amb dedicació completa, i la dedicació del personal tècnic i d'educació ambiental també ha minvat. El pressupost executat aquests quatre anys és molt baix fins i tot essent desenvolupat per aquests pocs mitjans humans, cosa que indica que l'activitat gestora ha estat mínima.

b) L'Albufereta

En aquest cas la situació és encara pitjor. A la manca de reunions de junta rectora al llarg de 3 anys, i la conseqüent no aprovació de plans anuals i memòries d'activitats, hi sumam la manca de director/a des de fa 2 anys i la manca pràcticament absoluta de personal propi (només hi ha un ordenança, instal·lat al Parc Natural de s'Albufera ja que l'Albufereta no té cap tipus d'instal·lacions, i un agent de medi ambient a temps parcial). Podem assegurar que avui s'Albufereta és un espai protegit gairebé únicament sobre el paper.

c) S'Albufera de Mallorca

Tampoc s'Albufera, de llarg l'espai natural més ben gestionat de Mallorca, és aliè a n'aquesta situació. Fa 5 anys que el Parc funciona sense Pla d'Ús i Gestió (PRUG), la mancança de personal de vigilància és evident i presenta una llarga relació de problemes importants (abocaments periòdics d'aigües sense depurar, contaminació d'origen agrícola, problemes de massificació i control de l'ús públic, construcció d'infraestructures innecessàries, ...).

Abocaments reiterats d'aigües fecals a les Salinetes de Can Picafort (PN de s'Albufera de Mallorca), procedents de l'estació impulsora gestionada per la pròpia Conselleria de Medi Ambient

5. La participació pública, ni testimonial

La participació pública en la gestió dels espais naturals es canalitza a través de les juntes rectores/assessores i els patronats. Aquests organismes consultius tenen, entre d'altres, les funcions d'informar les memòries d'activitats i els plans anuals de l'espai natural, documents que posteriorment han de ser aprovats per l'autoritat de gestió.

Les juntes rectores dels espais naturals juguen habitualment, tal i com estan plantejades, un paper de simple tràmit, ja que per la seva composició i funcionament difícilment poden influir en la gestió dels espais. Tot i això, al llarg d'aquests quatre anys fins i tot se les ha negat aquest paper testimonial, ja que en alguns casos han passat anys sense celebrar-se les corresponents reunions. En el cas de Sa Dragonera, no hi va haver cap reunió els anys 2005 i 2006. En el cas de la Península de Llevant i l'Albufereta, els darrers plans anuals aprovats són els de 2004.

Aquesta lamentable situació denota no només la manca de voluntat per part de la Conselleria de fer de les juntes assessores un instrument útil, sinó també una manca de consideració i respecte envers la ciutadania i la seva representació als organismes consultius dels espais naturals.

6. El balanç de territori gestionat és negatiu

Com hem vist, els nous espais protegits (ara per ara només la Serra de Tramuntana) ho són avui només sobre el paper, mentre a l'altre costat de la balança alguns espais que sí tenien gestió l'any 2003 han vist retallada la seva superfície i/o la seva capacitat de gestió (l'Albufereta, Cala d'Hort i Península de Llevant). Davant això, podem afirmar que durant aquest mandat de Jaume Matas ha disminuït la superfície realment gestionada com espai natural protegit.

	maig 2003	maig 2007
Superfície amb PORN aprovat	58.355	99.013
Superfície amb Pla anual aprovat	58.355	34.096
Superfície amb Director/a	58.355	34.897

El nombre d'hectàrees amb PORN aprovat s'ha incrementat gràcies a l'aprovació del Paratge Natural de la Serra de Tramuntana, però la superfície realment gestionada (hem utilitzat com indicadors l'existència de director/a i de pla anual aprovat) ha minvat considerablement

Fent un resum, al llarg d'aquesta legislatura hem vist com s'han desprotegit parcs naturals de forma injustificable, ha empitjorat escandalosament la gestió en alguns espais i, això sí, s'han redactat PORNs de nous espais, dels quals només el de la Serra de Tramuntana, amb mancances territorials evidents, s'haurà aprovat. En definitiva, consideram que en termes generals aquesta ha estat una mala legislatura pel que fa a la protecció i conservació d'espais naturals. Aquesta matèria ha estat utilitzada com a "maquillatge verd" destinat a intentar dissimular una gestió que ha destacat sobre tot per la destrucció territorial. Però el maquillatge ha estat de tan mala qualitat que no ha servit ni per dissimular mínimament l'autèntica cara ambiental d'aquest govern.